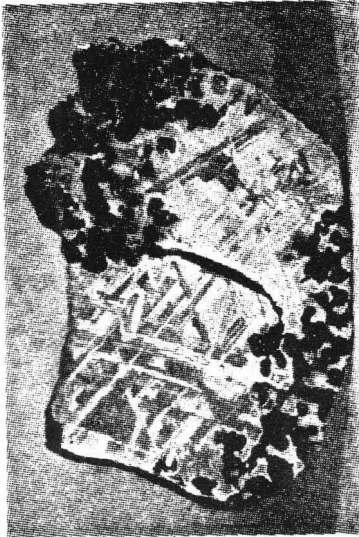

BRENHAM-METEORITTEN

Enkelte meteoritter har en ganske fargerik historie. En slik meteoritt er den amerikanske Brenham-meteoritten, som ble funnet ved Brenham i Kansas. Brenham-meteoritten ble for første gang vitenskapelig undersøkt i 1885, men den historie går tilbake til forhistorisk tid. På den annen side skjedde kanskje den viktigste fase i meteorittens historie så sent som i 1930-årene, da det lyktes å fastslå karakteren av meteorittfallet .

Brenham-meteoritten. Polert og etset flate med widmanstättenstruktur. 18 cm. høy.

Da de første hvite kom til Kansas, la de merke til noen eiendommelige "jern-steinene". Steinene ble til dels plukket opp som en ren kuriositet, uten at man visste hva det var. Noen av steinene ble sågar gravet ned av en cowboy, og på grunnlag av opplysninger som han ga på sitt dødsleie ble "skatten" senere funnet igjen.

Grunnlaget for forståelsen av at "jern-steinene" var deler av en meteoritt ble lagt på en skole i Iowa. En lærer som var interessert i meteoritter, viste elevene en meteoritt fra en meteorittskur som falt i Iowa i 1879. En av pikene i klassen flyttet senere til Brenham i Kansas. Her la hun straks merke til likheten mellom "jern-steinene" og meteoritten som hun hadde sett på skolen. Hun forsto at steinene

hadde vitenskapelig og økonomisk interesse, og varslet fra om funnet.

I 1885 ble stedet besøkt om to geologer. De bekreftet at steinene var deler av en meteoritt, og kjøpte det materiale som var samlet sammen. I årene fremover ble det stadig funnet nye stykker av meteoritten. En del stykker ble pløyet opp, til dels med ødelagte pløyer som resultat.

I det området hvor meteoritten ble funnet, var det en liten fordypning fylt med vann. De første innbyggerne trodde det var en bøffeldam. Senere ble dammen benyttet til å vanne kveget, og til slutt da området ble dyrket opp, ble dammen fylt igjen. Omkring 1930 var bare den opprinnelige litt høyere kant rundt dammen synlig, og dammen var nærmest glemt.

Også de geologer som først besøkte stedet, trodde at det var en vanlig bøffeldam. Ingen fant på å undersøke den nærmere. Men en tilfeldig bemerkning i 1929 om bøffeldammen til den berømte meteorittjeger Ninger vakte hans interesse. I 1933 ble dammen gravet ut, og en fant at bunnen var dekket av et meteorittlag. Det ble funnet flere tusen meteorittstykker.

Ningers undersøkelse viste at bøffeldammen i virkeligheten var et gammelt meteorittkrater. Det hadde form av en elipse, med 17 m og 11 m lange akser, og er således et forholdsvis lite krater. Det er ikke et ekte eksplosjonskrater som det berømte Arizonakrateret, men ble dannet ved at meteoritten ble sprengt i stykker.

Det siste trinn i utforskningen av Brenham-meteorittens nedslagssted er bruk av detektorer. Det var meget sannsynlig at deler av meteoritten fortsatt lå begravet i jorden rundt krateret. De to første forsøk ble mislykket, men det tredje ble en suksess.

Innledningsvis ble det nevnt at Brenham-meteorittens historie går tilbake til forhistorisk tid. Ved utgraving av noen ruiner i Ohio i 1883, fant man noen altergjenstander laget av meteorittisk materiale. En sammenligning viste at de var av samme type som Brenham-meteoritten. Det er sannsynlig at øst-indianerne har fått meteorittstykkene ved byttehandel.

I meteorittmontren i Mineralsalen i Geologisk museum er det stilt ut en polert skive av Brenham-meteoritten.

Ivar Hernes

Særtrykk av Bergens Tidende 13.januar 1968.

Hentet fra "Godbiter fra Samlingene" nr. 34, Bergen 1968, utgitt av Universitetet i Bergen.

NORSK STEIN-HOBBY

VALDRESGATE 2, OSLO 4.

STORT UTVALG I UTSTYR FOR
SMYKKESTEINSLIPING,
TROMLING OG SAGING.

SØLV OG FATNINGER
FOR SMYKKELAGING.

DEMONSTRASJON OG KURS GIS
I VÅRT SLIPEVERKSTED.

TLF. 35 26 29

APNINGSTIDER:

MANDAG OG ONSDAG KL. 14 00 - 19 00, LØRDAG KL. 10 00 - 15 00